

**UCHWAŁA NR L/367/23
RADY MIEJSKIEJ W SZEPIETOWIE**

z dnia 22 grudnia 2023 r.

w sprawie uchwalenia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Szepietowo na lata 2024 – 2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535 i 1606) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Szepietowo na lata 2024-2028 w brzmieniu określonym w załączniku.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szepietowa.

§ 3. Traci moc uchwała NR XXIII/193/21 Rady Miejskiej w Szepietowie z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Szepietowo na lata 2021-2024.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Grzegorz Żochowski

Załącznik do uchwały Nr L/367/23
Rady Miejskiej w Szepietowie
z dnia 22 grudnia 2023 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ DLA
GMINY SZEPIETOWO
NA LATA 2024-2028**

Szepietowo, grudzień 2023

WPROWADZENIE

Przemoc to zjawisko, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, obecne jest w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i w rodzinie. Zjawisko przemocy domowej zdefiniowane zostało przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej jako *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.*

Najczęściej ofiarami przemocy domowej są kobiety i dzieci, nierzadko osoby starsze i z niepełnosprawnością, czasami mężczyźni. Zjawisko to występuje we wszystkich grupach społecznych niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia kontroli nad drugą osobą, powoduje u osób jej doznających niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Dla dzieci doznających lub będących świadkami przemocy jej skutki są nieodwracalne i mogą objawiać się dopiero w życiu dorosłym.

W świetle polskiego prawa przemoc domowa jest przestępstwem, które w zależności od tego, czy ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigane z różnych artykułów kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, jest kwalifikowana jako przestępstwo polegające na fizycznym lub psychicznym znęcaniu nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny (art. 207 KK).

Podstawowym aktem prawnym, który określa w Polsce zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej i osób stosujących przemoc domową, jest wspomniana wyżej ustawa z dnia

29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W jej myśl za osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć osobę wobec której stosowana jest przemoc domowa:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
 - d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
 - g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - h) małoletniego,
- wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Za osobę stosującą przemoc domową uznaje się z kolei osobę pełnoletnią, która dopuszcza się przemocy domowej, a za świadka przemocy domowej – osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Według zapisów ww. ustawy osobie doznającej przemocy domowej udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego; interwencji kryzysowej i wsparcia; ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, zapewnienia osobie doznającej przemocy domowej bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie oraz zapewnienia osobie doznającej przemocy domowej, która nie ma tytułu prawnego do lokalu

zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową, pomocy w uzyskaniu mieszkania oraz informacji o dostępnych ww. formach wsparcia.

Wobec osób stosujących przemoc domową zakłada się z kolei stosowanie przewidzianych w ww. ustawie środków mających na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami doznającymi przemocy domowej oraz programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Na szczeblu gminnym obejmują one tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- ◆ opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ◆ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- ◆ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- ◆ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Priorytetowym celem Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Szepietowo na lata 2024 – 2028 jest ograniczenie na terenie miasta i gminy skali problemu, jakim jest przemoc domowa oraz zwiększenie skuteczności pomocy osobom i rodzinom dotkniętym tym problemem. Cele, jakie będą bezpośrednio osiągnęte, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. **Zawiera on zadania do realizacji dla wszystkich gminnych jednostek i instytucji.**

Niniejszy program został przygotowany przez Lokalny Zespół Interdyscyplinarny w Szepietowie. Składa się on z kilku części. W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy domowej, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy domowej.

W części diagnostycznej przedstawiono charakterystykę miasta i gminy Szepietowo oraz ukazano analizę problemów społecznych na terenie gminy na podstawie danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szepietowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokiem Mazowieckiem, Urzędu Gminy w Szepietowie, a także będących w posiadaniu

Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szepietowie. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe oraz potrzeby w obszarze szeroko zakrojonej pracy z osobami i rodzinami uwikłanymi w przemoc.

Powyższe dane posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT, w oparciu o którą wyznaczono cele realizacji Programu.

Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy domowej na terenie miasta i gminy Szepietowo i będzie realizowany przez wszystkie instytucje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, oczekuje się, że przyczyni się on do stworzenia zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie miasta i gminy Szepietowo.

1. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

W odniesieniu do zachowań przemocowych w środowisku rodzinnym zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu. Pierwszą jest intencjonalność, co oznacza, że postępowanie osoby stosującej przemoc nie jest przypadkowe, ma charakter świadomego i zamierzonego działania. Drugim równoległym mechanizmem jest wykorzystywanie nierównowagi sił fizycznych, psychicznych i ekonomicznych do wymuszenia na osobie bliskiej pożądanego zachowania. Trzecia cecha to uderzenie w dobro drugiej osoby, naruszenie jej wolności osobistej i godzenie w jej podstawowe prawa. Ostatnia cecha to spowodowanie konkretnej szkody psychicznej bądź fizycznej, zadanie bólu i cierpienia.

Statystycznie większość osób doznających przemocy domowej stanowią kobiety, dalej dzieci. Dotyczy ona jednak również mężczyzn, osób w podeszłym wieku, z niepełnosprawnościami itp. Przemoc wobec osób starszych, definiowana jest jako pojedyncze lub powtarzające się działanie, bądź brak odpowiedniego działania, które występuje w jakiegokolwiek relacji, gdzie oczekuje się zaufania. Przemoc ta może przybierać różne formy, takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, seksualna, ekonomiczna, a także intencjonalne oraz nieintencjonalne zaniedbanie¹. Ponadto może dochodzić do innego rodzaju przemocy, a mianowicie do dyskryminacji, w formie działań świadomych lub nieświadomych.

¹ A. Starega, Przemoc wobec osób starszych. Czasopismo Niebieska Linia, Instytut Psychologii i Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Przemoc, 2003

Ten rodzaj przemocy dotyka również osoby starsze, które ze względu na swój wiek są niejednokrotnie dyskryminowane na rynku pracy, doborze ofert rozrywkowych i rekreacyjnych².

Wśród osób doznających przemocy może występować wyuczona bezradność, którą określa się jako syndrom zaburzeń poznawczych, motywacyjnych i emocjonalnych powstałych na skutek doświadczenia przez jednostkę sytuacji braku kontroli. Dane zjawisko prowadzi najczęściej do braku motywacji zmiany danej sytuacji, przez co praca z osobami dotkniętymi przemocą domową jest niezwykle trudna i czasochłonna³. Wyuczona bezradność prowadzi do pojawiania się trzech rodzajów deficytów:

- motywacyjnego, polegającego na zmniejszeniu motywacji do emitowania nowych działań dowolnych, czego wskaźnikiem jest m.in. dłuższy czas latencji;

- poznawczego, polegającego na zaburzeniu w dostrzeganiu zależności pomiędzy reakcją, a wzmocnieniem. Jeżeli jednostka nawet przypadkowo emituje zachowanie, które przynosi jej wzmocnienie, to ma trudności w dostrzeżeniu związku pomiędzy emitowanym zachowaniem, a wzmocnieniem;

- emocjonalnego, czyli pojawienia się lęku oraz uczuć związanych z przygnębieniem i depresją⁴.

Przemoc domowa dotyka rodzin z różnych środowisk, a także o różnym statusie społecznym i nie jest identyfikowana wyłącznie w rodzinach problemowych. Warto jednak podkreślić, że w dużej mierze dotyczy ona również rodzin, w których występują uzależnienia. Uzależnienie przynajmniej jednego członka rodziny ma niekorzystny wpływ na funkcjonowanie pozostałych jej członków. Wynika to m.in. z atmosfery panującej w domu, a także zaburzonych relacji między członkami rodziny z problemem alkoholowym, narkotykowym lub innym. Stan chronicznego napięcia i stresu wpływa destrukcyjnie nie tylko na funkcjonowanie w życiu codziennym osób dorosłych, ale stanowi także zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dziecka. Trwanie w ciągłej niepewności i nieprzewidywalność wydarzeń wywołuje u niego poczucie braku stabilności oraz bezpieczeństwa.

² E. Sygit, R. Ossowski, Przemoc wobec osób starszych ze względu na ich wiek, płeć i wykształcenie, *Gerontologia Polska*, tom 16, nr 3, 163- 168.

³ M. Kofta, G. Sędek, Wyuczona bezradność. Podejście informacyjne, [w] M. Kofta *Psychologia aktywności: zaangażowanie, sprawstwo, bezradność*, Wydawnictwo Nakom, Poznań, 1993.

⁴ T. Jarmakowski, Styl atrybucji, poczucie kontroli i płeć a podatność na powstanie syndromu wyuczonej bezradności, *Folia Psychologica* 13, 2009, s. 55-73.

1.1. Konsekwencje przemocy

a) konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem i koncentracją, koszmary nocne,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Osoby doznające przemocy często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z kręgu przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem manipulacji ze strony sprawcy, mające na celu utrwalenie w ofierze niskiej samooceny i wzbudzenie poczucia winy.

b) konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci:

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy domowej. Skutki przemocy ujawniają się często po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Objawiają się w różnej postaci, jako m.in.:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- maltretowanie psychiczne mogące prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów

intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm),

- przemoc w postaci wykorzystywania seksualnego prowadząca do wysokiego poziomu agresji, poczucia osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzeń snu, nadpobudliwości, agresji.

Niezwykle istotne jest podkreślenie faktu, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniać się mogą po wielu latach. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego, np: trudności w nauce, wagarowania, ucieczek z domu, udziału w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysokim poziomie agresji, nadużywania alkoholu, brania narkotyków, itp.

Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie, jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

c) społeczne konsekwencje doświadczania przemocy

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania.

Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsada go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczona przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

1.2. Rodzaje i typy przemocy domowej

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

- **fizyczna** (gorąca) – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednio polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień,

słuczeń, złamań czy zasinień (to m.in.: popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia, itp.);

- **psychiczna** (zimna) – umyślne, agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną a mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, upokarzanie, krytyka, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, ograniczanie snu lub pożywienia, itp.);

- **ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka);

- **seksualna** – wymuszenie różnego rodzaju nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np.: sprawca stosuje przemoc, grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku, wymusza seks z osobami trzecimi);

- **zaniedbanie** - stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych;

- **cyberprzemoc** - przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Zjawisko elektronicznej agresji może przybierać różne formy: od wysłania obraźliwego sms-a czy e-maila, aż po założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym.

1.3. Fazy cyklu przemocy

Przemoc domowa nie jest zachowaniem incydentalnym i zwykle powtarza się według określonego schematu. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

1) faza narastającego napięcia – jest to zwykle początek cyklu, w którym zaczyna pojawiać się wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe, które z kolei wywołują agresję, gniew;

2) faza ostrej przemocy – to faza, w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji, sprawca przemienia się w kata. Agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji). Najczęściej w tej fazie lub zaraz po niej ofiary poszukują pomocy, składają skargi, wzywają Policję lub informują odpowiednie służby;

3) faza „miodowego miesiąca” – to trzecia faza, w czasie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, przeprasza, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak, jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać, dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz. W fazie „miodowego miesiąca” ofiary najczęściej wycofują się z kontaktu z osobami pomagającymi, zmieniają zeznania, bronią i usprawiedliwiają zachowania sprawców. Jest to czas pozornego odzyskiwania przez ofiary kontroli i mocy, który nie trwa zbyt długo.

1.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej

W świadomości społecznej funkcjonuje wiele mitów i stereotypów na temat przemocy domowej, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy domowej, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Stereotypy, mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia lub zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia. Z punktu widzenia problemu przemocy domowej za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

a) **usprawiedliwiające przemoc** – np.: „osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „jak się ciebie nie będą bać, to się z ciebie będą śmiać”, „przemoc jest wtedy, gdy są ślady na ciele”, „przyczyną przemocy

w rodzinie jest alkohol”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”,

b) **przenoszące odpowiedzialność za przemoc na ofiary** – np.: „sama sobie winna”, „jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył”, „widziały gały, co brały”, „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”, „gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”, „kobieta odpowiada za ognisko domowe”, „gdyby chciała naprawdę coś zmienić, to już dawno by to zrobiła”,

c) **przekonania izolujące ofiary** – np.: „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”, „policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”, „nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”, „nie pierze się rodzinnych brudów publicznie”, „nie można zmienić swojego przeznaczenia”.

1.5. Prawo wobec problemu przemocy domowej

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy domowej, jest art. 207 Kodeksu Karnego – przestępstwo znęcania. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Znęcanie jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowić inne przestępstwa, np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. Jeśli przyjmiemy, że doszło do znęcania w rozumieniu prawa karnego, konieczny jest jakiś czas jego trwania, ale wyjątkowo, gdy przemoc ma charakter szczególnie dotkliwy lub intensywny, można ją zakwalifikować jako znęcanie, nawet jeżeli trwa bardzo krótko, np. jeden dzień. W sytuacji, gdy zachowanie będące przemocą, nie zostanie uznane za znęcanie się, np.: z uwagi na brak długotrwałości, może być ścigane osobno, jako inne przestępstwo. Przestępstwo znęcania się nie zachodzi wówczas, gdy dwie osoby znęcają się wzajemnie nad sobą. Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw takich jak m.in.:

- ✓ ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 k.k. lub art. 157 §1 i 2 k.k.) i naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.),
- ✓ pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu albo ciężkiemu uszczerbku na zdrowiu (art. 160 §2 k.k.),
- ✓ zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 §1 k.k.),

- ✓ zgwałcenie (art. 197 k.k.) oraz nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.),
- ✓ doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.),
- ✓ rozpijanie małoletniego poprzez dostarczanie napoju alkoholowego, ułatwianie lub nakłanianie do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.),
- ✓ uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.),
- ✓ porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.),
- ✓ zniewaga (art. 216 § 1 k.k.),
- ✓ kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.),
- ✓ przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.).

Sytuację osób doznających przemocy domowej regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, dotyczące m.in.:

- ustanowienie rozdzielności majątkowej przez Sąd (art. 52).
- warunków orzekania separacji i rozwodu (art. 56, art. 61¹ – art. 61⁶).
- rozstrzygnięcia władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozwodu (art. 58 § 1).
- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art. 58 § 2).
- warunków dokonywania podziału wspólnego majątku (art. 58 § 3).
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 133).

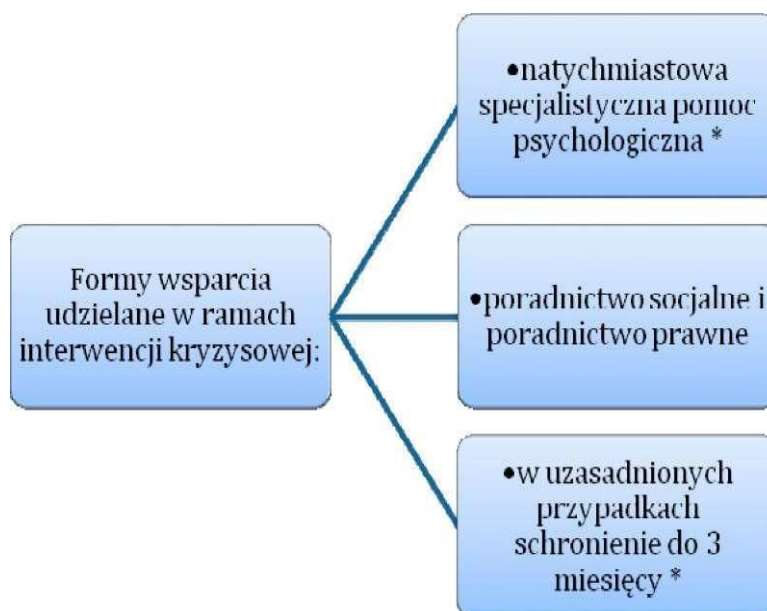
Od 2005 roku funkcjonuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, po nowelizacji ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy domowej, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub prokuratora (art. 12). Ustawa ta umożliwi również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

1.6. Rodzaje pomocy osobom doznającym przemocy

- **Interwencja kryzysowa** - systemowe, interdyscyplinarne, wielowątkowe oddziaływanie na osobę w kryzysie, dostarczające wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno-bytowej, prawnej, społecznej, medycznej, informacyjnej i innej. Celem interwencji kryzysowej jest dążenie do odzyskania przez osobę znajdującą się w kryzysie zdolności do samodzielnego pokonania owego kryzysu (złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, przywrócenie równowagi psychicznej, zapobieżenie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych).

Definicja interwencji kryzysowej zawarta w art. 47 ustawy o pomocy społecznej mówi, iż jest to „zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu”, których celem jest „przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

Powyższa definicja została rozszerzona przez zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która również poszerzyła formy wsparcia składające się na interwencję kryzysową o natychmiastową pomoc psychologiczną oraz schronienie do 3 miesięcy.

* formy wsparcia zgodnie z art. 47 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej wprowadzone przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Interwencja kryzysowa jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej (art. 36 pkt. 2 lit. h), skierowanym do wszystkich osób i rodzin, bez względu na posiadany przez nich dochód i niewymagającym wydania decyzji administracyjnej (art. 106 ust 2 ustawy o pomocy społecznej).

Cele interwencji kryzysowej to:

- ✓ złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- ✓ przywrócenie równowagi psychicznej,
- ✓ zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- ✓ przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

Charakterystyczne dla interwencji kryzysowej jest:

- ✓ udzielanie pomocy jak najszybciej po wydarzeniu kryzysowym,
- ✓ intensywność kontaktów,
- ✓ elastyczność oddziaływań,
- ✓ mobilizowanie naturalnego systemu wsparcia,
- ✓ kompleksowa odpowiedź na potrzeby osoby w kryzysie.

Zadaniem osób i instytucji zajmujących się interwencją kryzysową jest możliwie jak najszybsze opanowanie kryzysu, a nie rozwiązanie problemów powstałych przed sytuacją kryzysową.

- **Poradnictwo** – udzielanie informacji, pokazanie różnych możliwości działania, pomoc przy wyborze najlepszego rozwiązania. Najbardziej rozpowszechnione wśród ofiar przemocy są porady prawne;

- **Wsparcie** – psychologiczne, socjalne, duchowe. Ofiary przemocy muszą mieć świadomość, że nie są same. Jest to przeciwdziałanie izolacji społecznej, poczuciu osamotnienia i bezradności;

- **Pomoc specjalistyczna** - psychologiczna, prawna, medyczna, socjalna. Specjaliści pomagają zgodnie z umiejętnościami i kompetencjami;

- **Edukacja** – (ważny element w pomaganiu ofiarom) – uzyskanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, przysługujących prawach, możliwościach pomocy;

- **Terapia** – pomoc indywidualna bądź grupowa. Ten rodzaj pomocy może uzyskać ofiara, kiedy zagrożenie ze strony sprawcy znacznie się zmniejszyło, przeszła edukację, dostała wsparcie i otrzymała niezbędną bieżącą pomoc.

2. Diagnoza środowiska lokalnego

2.1. Charakterystyka gminy Szepietowo

Gmina Szepietowo jest gminą miejsko - wiejską, położoną na pograniczu Mazowsza i Podlasia, w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego. Zajmuje powierzchnię 151,72 km². Gmina jest jedną z dziesięciu w powiecie wysokomazowieckim, a także jedną z 3 gmin miejsko-wiejskich powiatu, obok Czyżewa i Ciechanowca. Gmina Szepietowo położona jest wzdłuż drogi krajowej Nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Brańsk – Bielsk Podlaski – Połowce / Pahnricznaja (Białoruś) łączącej drogi krajowe: nr 8 Wrocław – Warszawa – Białystok, nr 19 Białystok – Lublin – Rzeszów. Dogodny dojazd umożliwia łatwość komunikacji nawet z odległymi miastami. Teren, na którym znajduje się gmina stanowi pogranicze Mazowsza i Podlasia. Gmina i cały powiat wysokomazowiecki ma charakter typowo rolniczy. Większość mieszkańców stanowi ludność wiejska, utrzymująca się z pracy we własnych gospodarstwach. W 2022 roku działało tu ok. 1,25 tys. indywidualnych gospodarstw rolnych oraz ponad 550 podmiotów zajmujących się działalnością gospodarczą. Teren gminy, poza miastem Szepietowo, gdzie znajdują się instytucje publiczne dla mieszkańców, zajmuje 48 sołectw. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Szepietowo najwięcej (22) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (531) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników. 5,2% (29) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 29,2% (162) podmiotów, a 65,6% (364) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Szepietowo najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są budownictwo (23.4%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19.3%).

Według danych Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Szepietowo, na dzień 31 grudnia 2022 r. na terenie gminy zamieszkiwało **3 437** mężczyzn (50,7%) i **3 346** kobiet (49,3%), co stanowiło łącznie **6 783** osoby (zameldowania stałe i czasowe), z tego:

- dzieci do 18 roku życia – 1268 osób,
- osób w wieku produkcyjnym (18-60/65) – 4018,
- osób w wieku poprodukcyjnym – 1497.

Wśród mieszkańców 18,69 %, czyli 1268 osób stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym, 59,24% - czyli 4018 osób - w wieku produkcyjnym oraz 22,07% - czyli 1497 osób w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, gmina Szepietowo ma dobre wskaźniki procentowe, jednakże liczba mieszkańców stopniowo maleje. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 14,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Szepietowo zawarli w 2022 roku 21 małżeństw, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,8% mieszkańców gminy Szepietowo jest stanu wolnego, 56,9% żyje w małżeństwie, 4,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,6% to wdowy/wdowcy⁵.

Tabela 1. Demografia w latach 2021-2022

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2021	1318	4095	1480	6893
2022	1268	4018	1497	6783
tendencja	Spadek	Spadek	Wzrost	Spadek

Dane: Urząd Miejski w Szepietowie, Ewidencja Ludności

Tabela 2. Struktura mieszkańców Gminy Szepietowo w wybranych latach:

Dane: Urząd Miejski w Szepietowie, Ewidencja Ludności

Dane z roku:	Wiek: 0-14	Wiek: 15-30	Wiek: 31-49	Wiek: 50-59	Wiek: 60+	Razem
2021	1092	1357	1797	878	1769	6893
2022	1046	1316	1773	879	1769	6783
tendencja	Spadek	Spadek	Spadek	Wzrost	-	Spadek

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Szepietowo

Na terenie gminy Szepietowo funkcjonują trzy szkoły podstawowe (z oddziałami przedszkolnymi), biblioteki szkolne i publiczna. Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w gabinetach trzech lekarzy rodzinnych oraz stomatologów funkcjonujących na terenie miasta Szepietowo. Również w Szepietowie znajdują się dwie apteki.

Ponadto w 2011 roku został powołany Zespół Interdyscyplinarny Gminy Szepietowo, w skład którego wchodzi przedstawiciele: Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Oświaty, Ochrony Zdrowia, Sądu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Stowarzyszenia, którzy realizują zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ściśle ze sobą współpracując.

2.2 Analiza problemów społecznych na terenie gminy Szepietowo

Szacowanie skali zjawiska przemocy domowej jest bardzo trudne. Dane dotyczące zjawiska przemocy nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlivy, często zatajany, aż do chwili zaistnienia sytuacji dramatycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej. Ze statystyk policyjnych i danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szepietowie wynika, że na terenie gminy Szepietowo przeprowadzane były interwencje domowe oraz zakładane „Niebieskie Karty”, co przedstawiają poniższe tabele:

Tabela nr 3: Interwencje

Rodzaj problemu	Rok	
	2021	2022
Interwencje	815	706
Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy	87	77

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem

Tabela 4. Liczba założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Szepietowo

Liczba założonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Szepietowo		
2021	2022	2023 (31.10.2023)
32	21	25
<i>w tym założona przez instytucję:</i>	<i>w tym założona przez instytucję:</i>	<i>w tym założona przez instytucję:</i>

<i>Policja</i>	<i>OPS</i>	<i>Inne podmioty:</i>	<i>Policja</i>	<i>OPS</i>	<i>Inne podmioty:</i>	<i>Policja</i>	<i>OPS</i>	<i>Inne podmioty:</i>
30	2	0	20	1	0	24	1	0

Źródło: MGOPS w Szepietowie

Z wyżej przedstawionych danych wynika, iż najczęściej procedura „Niebieskiej Karty” wszczynana jest przez funkcjonariuszy Policji. W ramach procedury „Niebieska Karta” grupy diagnostyczno-pomocowa prowadzą pracę z osobami nią objętymi. Grupy diagnostyczno-pomocowe powołuje zespół interdyscyplinarny w drodze uchwały.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023.

Tabela 5. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r. (31.10.2023r.)
Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	32	21	25
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	25	18	17

Źródło: Opracowanie własne Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Szepietowie

Poniższa tabela przedstawia liczbę posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2021-2022.

Tabela 6. Liczbę posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych

Rok	Liczba posiedzeń Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba posiedzeń grup roboczych
2021	5	37
2022	4	41

Źródło: Opracowanie własne Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Szepietowie

Tabela 7. Liczba osób stosujących przemoc z podziałem na płeć

Płeć	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Kobiety	1	3	3
mężczyźni	22	14	12

Źródło: Opracowanie własne Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Szepietowie

Tabela 8. Liczba osób dotkniętych przemocą

Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą domową			
	kobiety	mężczyźni	dzieci	osoby starsze
2021	17	5	2	5
2022	18	3	3	4
2023	10	6	3	7

Źródło: Opracowanie własne Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Szepietowie

Do najczęstszych form przemocy domowej na terenie gminy Szepietowo należą przemoc psychiczna (poniżanie, wyzwiska, poddawanie stałej krytyce) oraz przemoc fizyczna. W roku 2021 procedurą „Niebieskie Karty” objętych było 26 rodzin. Przemoc psychiczna występowała w 21 rodzinach, a przemoc fizyczna w 17 rodzinach. W roku 2022 procedurą „Niebieskie Karty” objętych było 19 rodzin. Przemoc psychiczna występowała w 15 rodzinach, przemoc fizyczna w 10. W roku 2023 (stan na dzień 31 października) procedurą „Niebieskie Karty” objętych było 18 rodzin. Przemoc psychiczna występowała w 14, przemoc fizyczna w 8 rodzinach.

Osobami doznającymi przemocy są zwykle kobiety, współmałżonkowie oraz osoby starsze. Po przeanalizowaniu „Niebieskich Kart” z lat 2021 – 2023 można stwierdzić, że najczęściej dochodzi do przemocy pomiędzy małżonkami/partnerami, kolejną grupę stanowi przemoc pomiędzy rodzicem a pełnoletnim dzieckiem. Z danych zebranych z prowadzonych procedur wynika, iż w gminie Szepietowo zarówno osobami doznającymi przemocy jak i stosującymi przemoc są mężczyźni, będący często pod wpływem alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych rodzinach.

Na podstawie informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem na temat stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Szepietowo wynika, iż liczba popełnionych przestępstw wynosiła:

Tabela 9. Przestępstwa na terenie gminy Szepietowo

Kategoria przestępstwa/w tym popełnione przez nieletnich	2021	2022
Kradzież/przywłaszczenie	6	3

Kradzież z włamaniem	3	3
Kradzież z włamaniem do samochodu	-	-
Uszkodzenie mienia	4	-
Rozbój	1	-
Bójka/pobicie	-	-
Uszkodzenie ciała	4	2
Znęcanie się	8	2
Nietrzeźwy kierujący	20	14
Przestępstwa narkotykowe	1	2
Oszustwa	-	-
Inne	4	3

Zródło: Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem

W 2022 roku w gminie Szepietowo stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 80 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,25 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Szepietowo najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 6,22 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 4,02 (wykrywalność 56%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,39 (97%), o charakterze gospodarczym - 3,05 (81%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,37 (100%).⁶

W celu podniesienia stanu bezpieczeństwa mieszkańców gminy Szepietowo funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem w 2021 i 2022 roku na terenie gminy i miasta Szepietowo realizowali następujące programy:

1. Wojewódzki program profilaktyczny „Mam wybór...wybieram rozsądek”.

Wszelkie działania związane z używkami alkohol, narkotyki, dopalacze prowadzone były w ramach wojewódzkiego programu profilaktycznego „Mam wybór...wybieram rozsądek”. Pracownicy Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem systematycznie realizowali działania w zakresie zapobiegania zażywaniu, sprzedaży i dystrybucji środków psychoaktywnych. W szkołach podstawowych na terenie miasta i gminy Szepietowo przeprowadzono szereg spotkań edukacyjno – informacyjnych z udziałem uczniów. Celem tych spotkań było uświadomienie uczniom zagrożeń związanych z funkcjonowaniem w środowisku

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Szepietowo

rówieśniczym oraz odpowiedzialnością prawną nieletnich za popełnianie czynów zabronionych.

2. Wojewódzki program profilaktyczny „Cyberświadomi, Cyberbezpieczni”.

Wszelkie działania związane z zasadami bezpiecznego korzystania z Internetu, zagrożeń w sieci, cyberprzemocy, konsekwencji prawnych za niewłaściwe zachowania w sieci prowadzone były w ramach wojewódzkiego programu profilaktycznego „Cyberświadomi, Cyberbezpieczni”. Pracownicy Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem systematycznie realizowali działania w tym zakresie.

3. Działania „Bezpieczne ferie”

W styczniu prowadzono działania związane z bezpiecznymi feriami. Spotkania profilaktyczne – edukacyjne odbywały się z dziećmi z terenu miasta i gminy Szepietowo.

W ramach codziennych zadań służbowych funkcjonariusze patrolowali miejsca gromadzenia się dzieci i młodzieży oraz rejony placówek opiekuńczo – wychowawczych.

4. Działania „Bezpieczne wakacje” i „Kręci mnie bezpieczeństwo nad wodą”.

Działania o charakterze prewencyjnym mające na celu ograniczenie nieszczęśliwych wypadków z udziałem małoletnich prowadzone były w okresie wakacji od czerwca do sierpnia, a w zakresie bezpiecznej wody do końca września. Głównym celem przedsięwzięcia było zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczniów podczas spędzania wolnego czasu. Cel ten został osiągnięty poprzez działania edukacyjne promujące bezpieczne zachowania.

5. Program profilaktyczny „PoMOC a nie przeMOC”

Działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych prowadzone były w ramach programu profilaktycznego „PoMOC a nie przeMOC”. W okresie od stycznia do grudnia 2021 i 2022 r. w szkołach na terenie miasta i gminy Szepietowo przeprowadzono spotkania z kadrą pedagogiczną szkół na temat procedur postępowania nauczycieli w przypadku ujawnienia nieletniego posiadającego środki odurzające lub będącego pod wpływem środków odurzających.

W październiku 2021 i 2022 roku organizowany był Finał Gminnego Turnieju Wiedzy o Bezpieczeństwie i Sprawności Fizycznej „Nasze Bezpieczeństwo” W Szkole Podstawowej w Szepietowie – test wiedzy, rywalizacja sportowa.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szepietowie wynika, iż w 2022 roku wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu w 17 przypadkach, z czego żaden nie został skierowany do Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem. Przeprowadzono rozmowy motywacyjne z 31 osobami. Z pomocy terapeutycznej skorzystało 26 osób.

Spśród ogólnej liczby mieszkańców Gminy Szepietowo – 6893 osoby; w 2021r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szepietowie objął pomocą we wszystkich formach 78 rodzin, w tym: 205osób (w tym: 8 rodzin, tj. 20 osób wyłącznie w formie pracy socjalnej). Pod pojęciem rodziny należy rozumieć osoby samotnie gospodarujące lub osoby spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Natomiast w 2022 r. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szepietowie objął pomocą we wszystkich formach 72 rodzin, w tym: 185 osób (w tym: 7 rodzin, tj. 19 osoby wyłącznie w formie pracy socjalnej). W 2022 r. 1 632 gospodarstwa domowe uzyskało pomoc w formie dodatku węglowego i ciepłowniczego. W 2021 r. 10 rodzin objętych było wsparciem asystenta rodziny, w 2022 r. - 11 rodzin.

Liczba osób bezrobotnych z miasta i gminy Szepietowo zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wysokiem Mazowieckiem na dzień 31.12.2021 r. wynosiła - 220, natomiast na dzień 31.12.2022 r. - 259 osób, na dzień 31.03.2023 r. - 271 osób w tym 116 kobiet. Bezrobocie rejestrowane w gminie Szepietowo wynosiło w 2022 roku 7,5% (7,5% wśród kobiet i 7,5% wśród mężczyzn). Uprawnionych do zasiłku dla bezrobotnych na dzień 31.03.2023 r. było 14 osób, co stanowi 15,2 % udziału w ogólnej liczbie zasiłkobiorców. 42,8% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Szepietowo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 25,3% w przemyśle i budownictwie, a 11,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Z posiadanych przez tutejszy Ośrodek danych wynika, że na terenie miasta i gminy Szepietowo przemoc domowa w większości przypadków występuje w rodzinach o wyższym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu. Z obserwacji środowiska wynika również, że niepokojąco częstym zjawiskiem jest stosowanie przemocy wobec osób starszych.

Niestety, nadal wiele przypadków przemocy domowej nie jest zgłaszanych, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje działania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, w tym prowadzi pracę socjalną z osobami, co do których istniało podejrzenie, że doznają przemocy oraz z ich rodzinami. Rodziny, w których występował problem przemocy zostały objęte poradnictwem oraz w razie wystąpienia potrzeby wsparciem finansowym.

Zachowanie ofiar przemocy domowej bywa różne, często niekonsekwentne, niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomocy. Ofiary przemocy często zmieniają zeznania, bronią osoby stosującej przemoc, często zrzucając winę na inne osoby, obwiniając o niepotrzebne wtrącanie się w ich życie rodzinne. Osoba będąca ofiarą przemocy domowej jest zmuszona do szukania pomocy poza systemem rodzinnym. Przemoc domowa często nie jest tylko skutkiem, ale również przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątplenia kwalifikuje się do negatywnych zachowań o wysokiej szkodliwości społecznej.

Rozpoznanie skali zjawiska, wyłącznie na podstawie danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji czy innych instytucji zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy domowej nie daje pełnego zobrazowania skali zjawiska. Często przemoc nie wychodzi poza próg domu, a osoby jej doświadczające, z różnych powodów nie szukają pomocy. Trzeba również mieć na uwadze, że ofiarami przemocy domowej są dzieci, które z reguły nie potrafią same poprosić o pomoc, a które rozwijając się w atmosferze przemocy nabywają negatywne wzorce zachowań i niejednokrotnie zostają sprawcami przemocy domowej już, jako rodzice.

Niezmiernie istotna jest interdyscyplinarna współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Niniejszy Program ochrony osób doznających przemocy domowej ma na celu zwiększenie zakresu pomocy i podniesienie skuteczności działań na rzecz osób i rodzin z problemem przemocy domowej.

2.3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej

Skala przemocy domowej, jako zjawiska zachodzącego często w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Składa się na to wiele przyczyn, poczynając od braku udziału osób trzecich, oporu ofiar przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz

ze względu na uwarunkowania społeczne, obawę przed rozpadem związku, przed zachowaniem sprawcy.

W celu zdiagnozowania zjawiska przemocy domowej oraz stanu wiedzy na temat przemocy wśród mieszkańców miasta i gminy Szepietowo w październiku i listopadzie 2023 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród dorosłych mieszkańców miasta i gminy. Łącznie wpłynęło 50 ankiet, w tym: 74% (37) stanowiły odpowiedzi kobiet, zaś 26% (13) - mężczyzn.

Dokonując analizy opracowanego materiału statystycznego stwierdzono, że miasto i gmina Szepietowo boryka się z problemem przemocy domowej jednak jego skala nie jest na rażąco wysokim poziomie. Dokładne oszacowanie skali zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Niektórzy respondenci ukrywają zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż stanowi ono temat wstydlivy.

W celu minimalizowania tych efektów, w badaniu zastosowano pytania dotyczące znajomości przypadków przemocy domowej w najbliższym otoczeniu oraz własnej rodziny, osobistych doświadczeń respondentów z przemocą domową – jako ofiar oraz sprawców. Zebrano informacje na temat występowania zjawiska przemocy na terenie miasta i gminy Szepietowo, w tym okoliczności, postaw oraz możliwości skorzystania z pomocy instytucji wspierających osoby doznające przemocy. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym tylko wskazują na obecność problemu przemocy w Gminie Szepietowo.

Głównym celem diagnozy było zdobycie wiarygodnych informacji na temat wspomnianych problemów, natomiast końcowe wnioski służyć będą skuteczności przeciwdziałaniu przemocy. Wynik diagnozy jest odzwierciedleniem problemu przemocy i wiedzą, jaką dysponują mieszkańcy na temat szukania pomocy przez osoby dotknięte pośrednio i bezpośrednio przemocą domową. Właściwie przygotowane i wpajane działania mogą doprowadzić do rozwiązania problemów związanych z przemocą na terenie gminy. Część ankiety została poświęcona określeniu stanu wiedzy badanych dotyczących odpowiedniego reagowania w sytuacjach doświadczania przemocy, a także ich gotowości do uczestnictwa w zajęciach podnoszących kompetencje w radzeniu sobie w podobnych sytuacjach w przyszłości, np. do kogo zwrócić się o pomoc, jak zareagować będąc świadkiem sytuacji związanej z przemocą. Przeprowadzone w formie ankiet badanie dostarczyło ciekawych wniosków mogących stanowić cenną informację określającą stopień i charakter występowania przemocy domowej w gminie Szepietowo.

2.3.1. Opis i wyniki przeprowadzonych działań – charakterystyka

W badaniach na potrzeby diagnozy problemu przemocy domowej w gminie i mieście Szepietowo uczestniczyli mieszkańcy o różnych cechach społeczno – demograficznych. Poniżej przedstawiony został opis z uwzględnieniem zmiennych niezależnych – płci, wieku, wykształcenia, statusu zawodowego. Do przeprowadzenia badań wybrano metodę ilościową z wykorzystaniem ankiety, która była anonimowa, w związku z tym należy przypuszczać, iż udzielone przez respondentów odpowiedzi były wiarygodne i szczerze.

Kwestionariusze ankiety zostały udostępnione między innymi na stronie internetowej <https://samorząd.gov.pl/web/mgops-szepietowo>, zakładka - Opieka i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz w siedzibie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szepietowie. Kwestionariusz składał się z pytań bezpośrednio związanych z głównym problemem badawczym, wyposażonych w kafeterię zamkniętą i półotwartą.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że w grupie 50 przebadanych osób, 37 (74%) stanowiły kobiety, a 13 osób (26%) mężczyźni. Ponad połowa badanej grupy – 60 % była w przedziale wiekowym 26-45 lat. Na drugim miejscu znaleźli się ankietowani w przedziale wiekowym 46-60 lat (30%). Najmniej ankietowanych, gdyż tylko 10 % było w wieku 18-25 lat. Spośród przebadanych osób (47 %) odpowiedziało, że posiada wykształcenie wyższe, trochę mniej (33 %) odpowiedziało, że średnie. Tylko (20 %) osób z pośród całej badanej grupy podało, że ukończyło szkołę zawodową. Wśród badanych najliczniejszą grupę pod względem statusu zawodowego była grupa pracujących (32 osoby), następnie emeryci (5 osób), kolejno rolnicy (5 osób), renciści (3 osoby), bezrobotni (2 osoby), inne: opiekun osoby niepełnosprawnej (1 osoba). Dwie ankiety nie zawierały odpowiedzi.

Na pytanie dotyczące poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta i gminy Szepietowo (Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie gminy Szepietowo?) najwięcej z ankietowanych, a więc 29 osób (58%) odpowiedziało „tak” oraz 21 osób (42%) odpowiedziało „raczej tak”. Zdaniem ankietowanych duże znaczenie na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w naszej gminie miałyby większa liczba patroli policji. Takiego zdania było 44% respondentów (22 osoby). Na drugim miejscu ankietowani wymienili ograniczenie dostępności sprzedaży alkoholu dla młodzieży (30% odpowiedzi). Wśród działań pomocowych z wynikiem 18 % wskazań znalazły się akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień oraz z wynikiem 6 % ulotki/ informatory zawierające dane gdzie można uzyskać pomoc.

Na pytanie: Czy zna Pan/Pani przypadki występowania przemocy domowej na terenie gminy Szepietowo? 24 osoby (48%) udzieliło odpowiedzi „tak znam takie przypadki”, 18 osób

(36%) udzieliło odpowiedzi „słyszałem/am o nich”, natomiast 8 osób (16%) udzieliło odpowiedzi „nie znam takich przypadków”.

Badanie wykazało, że 66% respondentów nie spotkało się z przemocą domową bezpośrednio, natomiast 32% miało kontakt z przemocą, kolejne 2 % nie miało na ten temat sprecyzowanego zdania, wybierając opcję „nie pamiętam”.

W odpowiedziach na pytanie dotyczące przyczyn przemocy w rodzinie najczęściej zaznaczaną odpowiedzią były uzależnienia np. alkohol, narkotyki, dopalacze, itp. aż 49 respondentów zaznaczyło taką odpowiedź. Następnie doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego - 20 respondentów, kolejno problemy finansowe - 18, stres i frustracja - 12, choroba psychiczna - 11, zazdrość - 3.

Prawie większość mieszkańców gminy biorących udział w badaniu – 90% (45 osób) uważa, iż przemoc w rodzinie nie jest sprawą prywatną. Przeciwnie zdanie wyraziło 4% ankietowanych, natomiast 6% respondentów nie potrafiło wypowiedzieć się na ten temat i zaznaczyło opcję „nie wiem”.

Poglądy mieszkańców na temat rodzin, w jakich najczęściej występuje przemoc różniły się znacząco: co trzeci mieszkaniec (32%) deklarował, że przemoc najczęściej występuje w rodzinach nadużywających alkohol, co czwarty mieszkaniec (22%) wymienił rodziny patologiczne. Za ledwie 4% ankietowanych uważa, iż przemoc występuje w rodzinach biednych oraz normalnych, 2% wymieniło rodziny pełne i niepełne. Natomiast 34 % badanych podało, że żaden z wyżej wymienionych wariantów nie ma znaczenia na występowanie przemocy w rodzinie.

Zgodnie z przedstawionymi deklaracjami uczestników ankiety połowa badanej grupy – 50 % uważa, iż osoba doznająca przemocy domowej powinna szukać pomocy poza rodziną, przeciwne zdanie wyraziło 22 % ankietowanych, zaznaczając iż osoba doznająca przemocy domowej winna szukać pomocy w rodzinie. Zdaniem 10% osób osoba doznająca przemocy domowej powinna bronić się przed sprawcą przemocy, według 8% natomiast próbować wyjaśnić nieporozumienia. 4% ankietowanych mieszkańców deklarowało, że osoba doznająca przemocy domowej powinna atakować sprawcę przemocy. Odsetek badanych, którzy nie potrafili odpowiedzieć na to pytanie wyniósł za ledwie 2 %. Również 4% respondentów podało, iż osoba doznająca przemocy domowej powinna zgłosić się do OPS.

Z badań wynika, że przeważająca większość mieszkańców miasta i gminy Szepietowo biorących udział w badaniu – 76 % uważa, iż najczęściej osobą doznającą przemocy domowej są kobiety. Odsetek badanych, którzy zaznaczyli, iż są to osoby starsze wyniósł 8%, mężczyźni

4%. Podobny niewielki odsetek mieszkańców – 4% uważa, że są to kobiety i dzieci (inne), natomiast 2% ankietowanych nie miało na ten temat wystarczającej wiedzy.

Ankietowani mieszkańcy na pytanie „Kto według Pana/Pani wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy domowej?” odpowiadali następująco: 82 % opowiedziało się za mężczyznami, 10% badanych uważa, iż najczęstszymi sprawcami przemocy są kobiety, 8% raczej nie orientuje się w tym temacie.

Na pytanie dotyczące form przemocy domowej, które mogą mieć miejsce respondenci najczęściej wymieniali: obrażanie, obrzucanie wyzwiskami i przekleństwami – 32%. Zdaniem 16% formą przemocy może być również zadawanie bólu fizycznego poprzez bicie, popychanie, czy policzkowanie. Ponad 14% zwróciło uwagę na zabieranie pieniędzy i nieustanne kontrolowanie wydatków, 8% wskazało niszczenie własności, również 8% wyrzucanie z domu. Najmniejsza wiedza respondentów dotyczyła znajomości takich form przemocy, jak: zakazywanie kontaktów z rodziną i znajomymi – 6%, wyśmiewanie się z opinii, poglądów oraz zawstydzanie w obecności innych – 6%, zmuszanie do kontaktów seksualnych – 4%, obwinianie ofiary za agresywne zachowanie sprawcy – 2%.

Zdaniem mieszkańców uczestniczących w badaniu okolicznościami sprzyjającymi występowaniu agresji w stosunku do osób najbliższych jest nadużywanie alkoholu przez członków rodziny. Taką odpowiedź podało 26 % ogółu badanych. Także nieumiejętność radzenia sobie ze stresem i z trudnościami życiowymi sprzyja powstawaniu agresji, na co zwróciło uwagę 20 % respondentów. Zdaniem 16 % agresja powstaje na skutek chęci odreagowania niepowodzeń życiowych, natomiast 10% uważa, że wpływ na złe relacje pomiędzy domownikami ma również trudna sytuacja materialna. Najmniejszy odsetek respondentów – 2 % zaznaczył, iż brak posłuszeństwa dzieci może mieć wpływ na wzbudzenie agresji w stosunku do osób najbliższych.

Zdecydowana większość badanych – 58 % na pytanie: „W jaki sposób zareagowałby/aby Pan/Pani na przejaw przemocy domowej?” odpowiedziała, że szukałaby pomocy w instytucjach pomocowych. 18 % stanęłaby w obronie ofiary. 16% ankietowanych zadeklarowało, że pozostawiłoby sprawę do rozwiązania pomiędzy uczestnikami sporu, natomiast 4% spośród respondentów nie zareagowałoby na przejawy przemocy w rodzinie, czując się bezradnie w tej sytuacji. Tę samą liczbę wskazań uzyskała odpowiedź: „planuję zemstę na agresorze” (4% odpowiedzi).

Pozytywnym wnioskiem, który wynika z badań jest bardzo wysoki stopień świadomości społecznej mieszkańców i stopień wiedzy na temat szukania pomocy, z której mogą

korzystać ofiary przemocy domowej. 42 osoby deklarują, iż wiedzą gdzie szukać takiej pomocy, natomiast 8 osób – nie wie.

Większość osób wie także do jakich instytucji może zgłosić się osoba doznająca przemocyw domowej. Są to: policja (44 osoby), ośrodek pomocy społecznej (25 osób), GKRPA (15 osób), sąd (5 osób), szkoła (4 osoby), ośrodek zdrowia (2 osoby). Większość ankietowanych z terenu miasta i gminy Szepietowo biorących udział w badaniu – 78% słyszała o istnieniu Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Szepietowie. Zaledwie 22% badanych nie jest zorientowana w tym temacie.

Na pytanie: Czy Pana/Pani zdaniem osoby doznające przemocy na terenie gminy Szepietowo mogą liczyć na pomoc? odpowiedź „raczej tak” i „zdecydowanie tak” podało łącznie 70% respondentów (odpowiednio 32% i 38%). Przeciwnie stanowisko zajęło zaledwie 10 % ankietowanej grupy, natomiast 20 % nie miało na ten temat sprecyzowanego zdania, wybierając opcję „trudno powiedzieć”. Analizując otrzymane dane można wnioskować, że osoby z terenu miasta i gminy Szepietowo doznające przemocy domowej mogą liczyć na pomoc.

Na pytanie: „Co powinno się zmienić, by działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy były bardziej skuteczne?” ankietowani mieszkańcy na pierwszym miejscu wymienili zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla osób doznających przemocy – 14%. Duża grupa respondentów zwróciła uwagę na zwiększenie bezpieczeństwa osób poszkodowanych oraz polepszenie komunikacji i szybszy przepływ informacji między przedstawicielami służb – 12%. Zdaniem 10% osób przedstawiciele służb powinni systematycznie podnosić swoje kompetencje, natomiast 8% uważa, że powinna być zwiększona skuteczność działań pomocowych dla osób doznających przemocy. Do mniej ważnych proponowanych zmian ankietowani zaliczyli zwiększenie dostępności działań pomocowych dla osób stosujących przemoc oraz lepszą znajomość lokalnej oferty pomocowej – 4%, zaś 2% nie miało w tej kwestii sprecyzowanego zdania i wybrało opcję „trudno powiedzieć”.

Z badań wynika, iż 40 % osób biorących udział w badaniu uważa, że leczenie uzależnień byłoby najskuteczniejszym działaniem wobec osób doznających przemocy domowej. 26 % ankietowanych natomiast jest przekonanych, iż należy izolować osoby stosujące przemoc. Spora grupa badanych – 20 % zwróciła uwagę na potrzebę zwiększenia dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego oraz terapeutycznego. Według respondentów także umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia może być skuteczną metodą wobec osób doznających przemocy domowej. Taką odpowiedź podało 10% ogółu badanych. Mieszkańcy gminy Szepietowo uważają również, że należy organizować ogólnodostępne akcje społeczne

w celu wsparcia osób doznających przemocy – 8% oraz tworzyć mieszkania chronione – 6%. Odsetek niezdecydowanych osób wyniósł 2%.

2.3.2. Wnioski i rekomendacje

Głównym założeniem niniejszej diagnozy było przedstawienie problemów związanych z występowaniem zjawiska przemocy domowej w mieście i gminie Szepietowo, a przede wszystkim wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Oszacowanie i zdiagnozowanie problemów dotyczących przemocy domowej oraz ocena świadomości mieszkańców wobec występujących oznak przemocy była możliwa poprzez przeprowadzenie badań w formie ankiety wśród grupy dorosłych mieszkańców. Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane między innymi usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Niektórzy respondenci jednak przemilczają lub ukrywają zjawisko przemocy domowej, gdyż stanowi ono temat wstydlivy, dlatego też uzyskane wyniki badania nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska na terenie miasta i gminy Szepietowo. W celu zmniejszenia tych efektów, w badaniu zastosowano pytania dotyczące znajomości przypadków przemocy domowej, osobistych doświadczeń respondentów z przemocą domową – jako osób dotkniętych przemocą lub stosujących przemoc. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym tylko wstępnie diagnozują problemy zjawiska przemocy występujące w gminie Szepietowo. Badanie dostarcza podstawowych informacji do planowania kolejnych działań na rzecz wyeliminowania przemocy domowej. Zjawisko wzrastającej liczby osób doświadczających przemocy można rozumieć dwojako. Pomimo coraz większej ilości kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej z każdym rokiem liczba ofiar przemocy wzrasta. Z drugiej jednak strony może dzięki wszystkim tym działaniom podjętym w kierunku upowszechniania form pomocy dla ofiar przemocy oraz tym samym zwiększenia świadomości społecznej na temat omawianego problemu, osoby pokrzywdzone częściej zwracają się o pomoc do różnego rodzaju instytucji. Mieszkańcy gminy wykazują wysoki stopień świadomości społecznej oraz posiadają wiedzę, gdzie mogą szukać pomocy. Powyższe badanie wykazało konieczność prowadzenia akcji informacyjnych służących podnoszeniu świadomości mieszkańców.

Podsumowując, mieszkańcy miasta i gminy Szepietowo czują się bezpiecznie na terenie swojej gminy. Według przebadanej grupy najczęstszą przyczyną występowania zjawiska przemocy domowej są używki oraz doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego, przemoc

zazwyczaj ma miejsce w rodzinach alkoholowych. Respondenci są zdania, iż zjawisko przemocy nie jest sprawą prywatną oraz, że ofiara powinna szukać pomocy poza rodziną. Ankietowani są zdania, iż najskuteczniejszymi działaniami wobec ofiar przemocy są kolejno: leczenie uzależnień, izolowanie osób stosujących przemoc, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego, terapeutycznego, umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia. Według respondentów na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego wpłynęłaby większa liczba patroli policji na terenie miasta i gminy Szepietowo.

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej w istotny sposób rozszerzyła zarówno definicję przemocy domowej, jak i krąg osób jej doznających. Utrzymując multiprofesjonalny charakter działań podejmowanych w sytuacji wystąpienia sygnałów mogących świadczyć o przemocy domowej, wprowadziła wyraźny podział zadań pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym a grupami diagnostyczno-pomocowymi, których autonomia i poziom decyzyjności zostały wzmocnione. W skład grup diagnostyczno-pomocowych obligatoryjnie wchodzi pracownicy socjalni i funkcjonariusze Policji - od ich decyzji zależy dalsza struktura grupy, którą można poszerzyć o uczestnictwo wielu profesjonalistów z różnych dziedzin. Takie podejście daje możliwość dostosowywania zarówno składu grupy, jak i organizacji przebiegu jej pracy, adekwatnie do sytuacji życiowej osoby doznającej przemocy domowej. Wzmocnione zostały również oddziaływania skierowane do osób stosujących przemoc. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, wyznaczając kierunki ich rozwoju, stworzyła zarazem warunki służące zwiększaniu skuteczności procedury „Niebieskie Karty”, wpływu grupy diagnostyczno-pomocowej na osoby stosujące przemoc, między innymi poprzez egzekwowanie zobowiązań i możliwości zastosowania instrumentów prawno-karnych.

Dotychczasowe doświadczenia pokazują, iż równolegle do implementacji nowych rozwiązań pomocowych i doskonalenia kompetencji zawodowych specjalistów należy kontynuować działania edukacyjne adresowane do społeczności lokalnej. Ma to znaczenie kluczowe zarówno z perspektywy organizowania skutecznego wsparcia dla osób doznających przemocy, jak i z punktu widzenia szeroko pojętej profilaktyki. Na podstawie obserwacji, poczynionych przede wszystkim w toku realizacji procedury „Niebieskie Karty”, można zauważyć, że szybkość interwencji i skuteczność pomagania osobom doznającym przemocy domowej są zależne od poziomu społecznej zdolności do identyfikowania przejawów przemocy i umiejętności reagowania na nie. Podejmowane w tym obszarze od wielu lat nasze inicjatywy przynoszą zauważalne efekty. Wymagają jednak dalszego rozwijania, modyfikowania adekwatnie do zmieniających się realiów życia i sposobu postrzegania zjawiska przemocy

domowej. Szczególnej uwagi wymagają aspekty ochrony dzieci, osób dorosłych i dzieci z niepełnosprawnościami oraz seniorów. Tworzenie warunków sprzyjających propagowaniu wiedzy, kształtowaniu umiejętności i postaw, stanowi warunek niezbędny nie tylko do tego, aby skutecznie powstrzymać przemoc domową, ale także efektywnie zapobiegać jej występowaniu.

2.4. Adresaci Programu

Adresatami Programu są:

- 1) osoby doznające przemocy domowej,
- 2) osoby stosujące przemoc domową,
- 3) świadkowie przemocy domowej,
- 4) mieszkańcy miasta i gminy Szepietowo,
- 5) profesjonaliści zaangażowani w przeciwdziałanie przemocy domowej, organizowanie wsparcia i pomocy dla osób doznających przemocy domowej.

2.5. Zasoby umożliwiające przeciwdziałania przemocy domowej

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Szepietowo zajmuje się Lokalny Zespół Interdyscyplinarny, który tworzy Burmistrz Szepietowa powołując do niego przedstawicieli Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej (jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta), kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej:

1. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

2. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;

- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzenie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 ustawy, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a ustawy – tzn. przekazanie dokumentacji, w przypadku zmiany miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Szepietowo na lata 2024-2028 wraz z obszarami ich działania przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 10. Dana na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wraz z obszarami ich działania.

Instytucja	Obszar działania
Ośrodek Pomocy Społecznej	- wczesna diagnoza, - poradnictwo, - udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego,

	<ul style="list-style-type: none"> - dystrybucja ulotek edukacyjno-informacyjnych, - organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, - prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, - udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, - obsługa organizacyjno- techniczna Zespołu Interdyscyplinarnego, - uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, - uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie karty”.
Komisariat Policji	<ul style="list-style-type: none"> - uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie karty”, - podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
Placówki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza, - przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, - uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie karty”.
Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy domowej, - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałania temu zjawisku, - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą domową, - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,

	<ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy domowej, - monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań, - realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
--	---

Zródło: opracowanie własne

Można wyróżnić także podmioty pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej takie jak:

- instytucje kulturalno-rekreacyjne
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wysokim Mazowieckiem
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokim Mazowieckiem
- placówki ochrony zdrowia
- placówki oświatowe
- lokalne organizacje pozarządowe
- kościoły i związki wyznaniowe

Zasoby ludzkie:

Zespół Interdyscyplinarny w zakresie realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Szepietowo na lata 2024-2028 współpracuje z osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy domowej na szczeblu gminnym oraz powiatowym, do których należą między innymi:

- pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- psychologzy, psychoterapeuci, pedagodzy,
- funkcjonariusze Policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,

- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- pracownicy ochrony zdrowia,
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Na szczeblu krajowym Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania zawarte w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej, z kolei na poziomie województwa- zadania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Każda z wymienionych instytucji w ramach swoich kompetencji zobowiązana jest do podejmowania działań zmierzających do udzielenia wsparcia osobom doznającym przemocy domowej. Planując działania pomocowe w ramach programu przyjęto założenie, że tylko kompleksowe i systemowe działania mogą przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej oraz zwiększenia skuteczności pomocy osobom i rodzinom, w których ten problem występuje. Wszelkie działania na rzecz pomocy osobom dotkniętym przemocą powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących pracownikami różnych instytucji i służb. Praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca pomiędzy różnymi służbami stanowić powinny podstawę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Zgodnie z przyjętymi założeniami, każdy specjalista powinien umieć identyfikować przemoc, mieć wiedzę i umiejętności potrzebne do podjęcia skutecznej interwencji. Powinien znać kompetencje i zasady działania instytucji oraz służb pomagających rodzinie i dziecku oraz zasady współpracy jakie te instytucje i służby wypracowały między sobą.

2.6. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzieli się na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych problemów. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to

ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Analizę SWOT przeprowadzono w oparciu o dostępne dane na temat mocnych i słabych stron istniejącego na terenie miasta i gminy Szepietowo, systemu pomocy dla osób dotkniętych przemocą domową i osób stosujących przemoc, dostępnego zaplecza oraz stosowanych procedur.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - działalność punktu informacyjno-konsultacyjnego, - działalność Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych, - zapewnienie wsparcia asystenta rodziny, - dobre i sprawne działanie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Szepietowo do 2032 roku, - podjęcie pracy z kuratorem sądowym, - organizowanie przez gminę wypoczynku zimowego i letniego dla małoletnich, - mobilność i elastyczność działania kadr jednostek gminnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak mieszkań socjalnych, wspomaganych bądź treningowych, - niewystarczająca ilość psychiatrów dziecięcych, - brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy, - brak zainteresowania programami korekcyjno – edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc domową, - długa procedura kierowania osób na leczenie, - brak grupy wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, - niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących rozwiązań prawnych, - obciążenie emocjonalne osób pracujących z rodzinami uwikłanymi w przemoc zwiększające prawdopodobieństwo wystąpienia wypalenia zawodowego

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zmiany prawne umożliwiające skuteczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost agresywnych zachowań u dzieci i młodzieży, brak pozytywnych wzorców w rodzinie,

<p>formy niesienia pomocy osobom dotkniętym przemocą domową,</p> <ul style="list-style-type: none"> - większa dostępność wsparcia psychospołecznego i prawnego, - wzrost liczby profesjonalnej kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi oraz dotkniętymi przemocą domową, - zmiana postaw społecznych, wzrost świadomości o problemie przemocy domowej, - skuteczne programy leczenia uzależnień, - skuteczne programy pracy ze sprawcą przemocy, - zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację, ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscu publicznym, - współpraca z sektorem pozarządowym, - oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - znieczulica społeczna, istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy, przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej, - niska skuteczność programów terapeutycznych kierowanych do osób uzależnionych, - utrata zdrowia psychicznego, - osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia, - rozpad rodzin, - ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, - niska skuteczność rozwiązań prawnych chroniących ofiary, wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszania kar, - „zła prasa” dotycząca pracowników socjalnych oraz działań podejmowanych przez instytucje w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy domowej.
--	---

3. Wdrożenie Programu

3.1. Cel główny Programu:

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej poprzez doskonalenie interdyscyplinarnego systemu skutecznej pomocy oraz profilaktyki.

3.2. Cele strategiczne Programu:

1. Koordynacja działań lokalnych podmiotów – realizacja zadań przez Lokalny Zespół Interdyscyplinarny.
2. Zwiększenie zakresu działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

3. Zapewnienie profesjonalnej pomocy i należytego wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej.
4. Zwiększenie skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc domową.
5. Objęcie działaniami profilaktycznymi oraz odpowiednim wsparciem rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy.
6. Wzrost kompetencji służb i osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Cele Strategiczne określone w niniejszym Programie wynikają z przeprowadzonej diagnozy skali zjawiska problemu przemocy domowej, jak również stanowią swego rodzaju kontynuację dotychczas podejmowanych działań (z uwzględnieniem zmian oraz koniecznością pogłębienia realizowanych zadań).

3.3. Kierunki działań, wskaźniki, podmioty realizujące i harmonogram terminu realizacji

Cel strategiczny nr 1: Koordynacja działań lokalnych podmiotów – realizacja zadań przez Zespół Interdyscyplinarny			
Działania	Wykonawca/wsparcie	Wskaźniki	Termin realizacji
<p>1. Kontynuacja działalności funkcjonującego na terenie gminy Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, przy uwzględnieniu zmian wynikających z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z 2023 r. Praca Zespołu Interdyscyplinarnego z pewnością przyczyni się do szybkiego, skoordynowanego i skutecznego podejmowania działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy domowej, jak również planowania i realizacji działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb danej rodziny. Zespół Interdyscyplinarny koordynować będzie także działania lokalnych instytucji, organizacji i osób fizycznych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy, celem bardziej skutecznego podejmowania i realizowania inicjatyw na rzecz przeciwdziałania przemocy. Koordynacyjna funkcja Zespołu Interdyscyplinarnego obejmować będzie m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompleksową pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy, - przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy, w tym powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych, - kierowanie osób poszkodowanych przemocą i osób stosujących przemoc do odpowiednich specjalistów, - kierowanie sprawców przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych; 	<p>Wykonawca/ Koordynator:</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny.</p> <p>Wsparcie: MGOPS, GKRPA, Urząd Gminy, Punkt Informacyjno Konsultacyjny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zebranych informacji o placówkach pomocowych, - liczba osób skierowanych do specjalistów bądź do programów korekcyjno-edukacyjnych, - liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, - liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, -liczba posiedzeń Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, - liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych, - liczba rozszerzonych grup diagnostyczno-pomocowych, - liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych, - liczba osób biorących udział w diagnozie, 	2024-2028

	<ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy, - podejmowanie działań w celu wydania zakazów zbliżania się przez sprawcę do ofiar przemocy, - realizacja procedury „Niebieskie Karty”, - współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w przypadku nałożenia się problemu przemocy domowej z uzależnieniem od alkoholu sprawcy, - przeprowadzenie diagnozy problemu przemocy na terenie gminy poprzez realizację badania społecznego. Badanie takie powinno dać jasną odpowiedź na pytania jaka jest rzeczywista skala problemu przemocy domowej, kogo ten problem najbardziej dotyczy, jakie czynniki sprzyjają przemocy, jakich działań lokalnych oczekują mieszkańcy, a także jakie kierunki pracy należy podejmować, aby ograniczać skalę zjawiska. - gromadzenie i rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, organizacji i osób udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej. 		- liczba osób (sprawców przemocy) wobec których podjęto skoordynowaną współpracę z GKRPA.	
Cel strategiczny 2:				
Zwiększenie zakresu działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej				
	Działania	Wykonawca/wsparcie	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym nt.zjawiska przemocy oraz sposobów i miejsc pomocy osobom uwikłanym w przemoc,	Wykonawca/ Koordynator: Zespół Interdyscyplinarny	- liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjnych i edukacyjnych,	2024-2028
2.	Publikowanie na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej,		- liczba kampanii informacyjnych,	

3.	Rozpowszechnianie w lokalnym środowisku informacji o programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową (sprawców przemocy),	Wsparcie: MGOPS, Urząd Gminy, GKRPA, Placówki oświatowe, PCPR, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Wysokiem Mazowieckiem, Służba zdrowia	- liczba opublikowanych artykułów i informacji na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej, w lokalnej prasie,			
4.	Realizacja w szkołach zajęć profilaktyczno-edukacyjnych dotyczących przemocy oraz sposobów ochrony przed przemocą,		- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych w szkołach, konkursów,			
5.	Organizowanie konkursów, np.: plastycznych związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej		- liczba dzieci objętych tymi programami,			
6.	Edukacja rodziców w zakresie komunikacji i metod wychowywania dzieci bez odwoływania się do przemocy,		- liczba spotkań edukacyjnych z rodzicami,			
7.	Promowanie wzorca budowania relacji partnerskich oraz rodzicielskich bez stosowania przemocy,		- liczba rodziców uczestniczących w w/w spotkaniach.			
8.	Udział w ogólnopolskich, regionalnych lub powiatowych kampaniach profilaktycznoedukacyjnych poświęconych zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy domowej.					
Cel strategiczny 3: Zapewnienie profesjonalnej pomocy i należytego wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej						
	Działania		Wykonawca/wsparcie		Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Zapewnienie możliwości skorzystania z bezpłatnych porad radcy prawnego, psychologa/terapeuty oraz pracownika socjalnego.	Wykonawca/ Koordynator: Zespół Interdyscyplinarny.	- liczba udzielonych informacji, porad i konsultacji prawnych,	2024-2028		
2.	Skuteczna realizacja procedury „Niebieskie Karty”, (m.in. poprzez pracę grup diagnostyczno-pomocowych),		-liczba prowadzonych procedur „Niebieska Karta”, - liczba osób objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie			

<p>3.</p> <p>4.</p> <p>5.</p>	<p>ukierunkowana na objęcie pomocą i wsparciem osób doświadczających przemocy oraz członków ich rodzin (głównie osoby zależne),</p> <p>Informowanie prokuratury/policji o podejrzeniu popełnienia przestępstw ściganych z urzędu, a związanych z przemocą domową,</p> <p>Informowanie osób doświadczających przemocy o możliwościach profesjonalnej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej, medycznej itp.) pomocy dla mieszkańców gminy Szepietowo,</p> <p>Zapewnienie pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy.</p>	<p>Wsparcie:</p> <p>MGOPS, GKRPA, Punkt Informacyjno Konsultacyjny, Posterunek Policji w Szepietowie, KPP w Wysokiem Mazowieckiem, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna, Służba zdrowia</p>	<p>Karty”,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba „Niebieskich Kart”, zamkniętych ze względu na ustanie przemocy i zrealizowanie planu pomocy rodzinie, - liczba „Niebieskich Kart”, zamkniętych z uwagi na brak zasadności podejmowania działań, - liczba osób skierowanych do specjalistycznych ośrodków wsparcia, - liczba zgłoszeń o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, - liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-C”, - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba osób, którym udzielono pomocy medycznej, - liczba wydanych zaświadczeń o rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy, - liczba osób wobec, których podjęto działania monitorujące, po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”. 	
<p>Cel strategiczny 4:</p> <p>Zwiększenie skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc domową</p>				
	<p>Działania</p>	<p>Wykonawca/wsparcie</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji</p>
<p>1.</p>	<p>Skuteczna realizacja procedury „Niebieska Karta” m.in. poprzez pracę grup diagnostyczno-pomocowych,</p>	<p>Wykonawca/ Koordynator:</p>	<p>- liczba osób objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”,</p>	<p>2024-2028</p>

2. 3. 4. 5.	<p>Inicjowanie działań przez ZI wobec sprawców przemocy domowej, w tym dokumentowanie przypadków występowania przemocy domowej,</p> <p>Kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,</p> <p>Składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia (art. 66c Kodeksu Wykroczeń),</p> <p>W przypadku sprawcy, który jednocześnie nadużywa alkoholu, podjęcie skoordynowanych działań z GKRPA.</p>	<p>Zespół Interdyscyplinarny</p> <p>Wsparcie:</p> <p>MGOPS, GKRPA, Placówki oświatowe, Posterunek Policji w Szepietowie KPP w Wysokiem Mazowieckiem</p>	<p>- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D”,</p> <p>- liczba złożonych wniosków grupy diagnostyczno-pomocowej do Zespołu Interdyscyplinarnego o skierowanie osób stosujących przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych,</p> <p>- liczba osób, które zostały skierowane przez Zespół Interdyscyplinarny do uczestnictwa w w/w programie,</p> <p>-liczba osób, które ukończyły programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową,</p> <p>- liczba wniosków grupy diagnostyczno-pomocowej do Zespołu Interdyscyplinarnego o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia,</p> <p>- liczba osób skierowanych do GKRPA,</p> <p>- liczba zastosowanych przez Policję nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zastosowanych zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.</p>	
<p>Cel strategiczny 5: Objęcie działaniami profilaktycznymi oraz odpowiednim wsparciem rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy</p>				
	<p>Działania</p>	<p>Wykonawca/wsparcie</p>	<p>Wskaźniki</p>	<p>Termin realizacji</p>
1.	<p>Wytypowanie rodzin, które ze względu na występowanie w nich czynników ryzyka pojawienia się przemocy, winny być objęte działaniami profilaktycznymi i wszechstronnym</p>	<p>Wykonawca/ Koordynator: Zespół Interdyscyplinarny.</p>	<p>- liczba rodzin zagrożonych przemocą, wytypowanych do objęcia działaniami profilaktycznymi i wsparciem,</p>	<p>2024-2028</p>

2.	wsparciem, Prowadzenie pracy socjalnej,	Wsparcie: MGOPS, GKRPA, Punkt Informacyjno Konsultacyjny, Placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Wysokiem Mazowieckiem.	- liczba zagrożonych rodzin objętych pracą socjalną,	
3.	Objęcie pomocą asystenta rodziny,		- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,	
4.	Współpraca z rodzinnymi kuratorami sądowymi w zakresie realizacji działań pomocowych dla rodzin,		- liczba konsultacji z kuratorami sądowymi dotyczących pomocy osobom/rodzinom zagrożonym przemocą,	
5.	Promowanie wśród osób dorosłych, dzieci i młodzieży różnorodnych form spędzania czasu wolnego z pominięciem zachowań agresywnych.		- liczba osób z w/w rodzin skierowanych do placówek świadczących pomoc psychologiczną,	
6.	Współpraca z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi, oferującymi pomoc rodzinie dysfunkcyjnej, zagrożonej przemocą.		- liczba i rodzaje działań (np.: rekreacyjnych, sportowych, profilaktycznych, terapeutycznych, itp.).	
Cel strategiczny 6: Wzrost kompetencji służb i osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej				
	Działania	Wykonawca/wsparcie	Wskaźniki	Termin realizacji
1.	Organizowanie/finansowanie szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI) i Grup diagnostyczno-pomocowych (GDP), dotyczących praktycznych aspektów funkcjonowania ZI, w tym realizacji w praktyce procedury „Niebieskie Karty”,	Wykonawca/ Koordynator: Zespół Interdyscyplinarny.	- liczba zorganizowanych szkoleń dla członków ZI i GDP,	2024-2028
2.	Organizowanie lub finansowanie szkoleń specjalistycznych z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy dla osób zajmujących się pracą z osobami uwikłanymi w przemoc,	Wsparcie: MGOPS, GKRPA, Urząd Gminy, Służba zdrowia, Placówki oświatowe	- liczba osób uczestniczących w szkoleniach, -liczba szkoleń specjalistycznych dla osób zajmujących się pracą z osobami/rodzinami uwikłanymi w przemoc,	
3.	Zakup literatury fachowej, poradników.		- liczba osób uczestniczących w ww. szkoleniach, - liczba zakupionych poradników/ podręczników itp	

3.4. Uwarunkowania realizacji Programu

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami - jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą domową.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stała się niezależna, wydolna i zaradna.

Przy opracowaniu programu dokonano wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu, stosując analizę SWOT, określając możliwości realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla gminy Szepietowo na lata 2024 – 2028.

Wobec powyższego, mając również na uwadze treść art. 9a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, **niniejszy Program będzie realizowany, a także zarządzany przez Lokalny Zespół Interdyscyplinarny**. Trzeba jednak zaznaczyć, że wskazany przepis (art. 9a ust. 1), stanowi iż to gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. W konsekwencji należy podkreślić konieczność ścisłej i skoordynowanej współpracy między wszystkimi jednostkami gminy, które mogą udzielić wsparcia Lokalnemu Zespołowi Interdyscyplinarnemu.

3.5. Przewidywane efekty realizacji Programu

W związku z przedstawionym celem głównym, a także celami szczegółowymi, zakłada się, iż realizacja Programu w latach 2024-2028 przyczyni się do:

- zmniejszenia ilości zachowań przemocowych,
- zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
- bardziej efektywnej pomocy osobom uwikłanym w przemoc,
- zapobiegania nowym incydentom przemocy poprzez objęcie opieką rodzin zagrożonych przemocą domową,
- ochrony ofiar przemocy poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”, a także wsparcia

prawnego i psychologicznego,

- usprawnienia systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową,
- wzrostu wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy, sposobów ochrony przed przemocą oraz miejsc udzielających pomocy osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc,
- zwiększenia zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
- zbudowania sprawnego i efektywnego systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą domową,
- zwiększenia kompetencji osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagających ofiarom przemocy,

3.6. Monitoring i sprawozdawczość z realizacji Programu

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 15 lutego każdego roku do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szepietowie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Szepietowie do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji Programu.

Wskaźnikami ewaluacji będą:

- ✓ liczba interwencji domowych z powodu przemocy domowej,
- ✓ liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej,
- ✓ liczba sprawców przemocy domowej,
- ✓ liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- ✓ pozostałe wskaźniki określone w ramach opisywanych działań,
- ✓ dane dotyczące odbioru zajęć, form pomocy, zmian postaw, zebrane przez wykonawców zadań.

Ewaluacja pozwoli na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w gminie, a także zwiększenie dostępności działań pomocowych i interwencyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

3.7. Środki finansowe na realizację Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Szepietowo i Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szepietowie, w tym: z wpływów z opłat za korzystanie z

zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Realizacja działań ujętych w celach programu, w przypadku jednostek gminnych, w znacznej części będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznych budżetach. Zadania Programu zlecone organizacjom pozarządowym będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych rokrocznie w budżecie gminy i samorządu województwa oraz własną kondycją finansową tych organizacji.

Spis treści

Wprowadzenie	2
1. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej	5
1.1. Konsekwencje przemocy	7
1.2. Rodzaje i typy przemocy domowej	8
1.3. Fazy cyklu przemocy	9
1.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej	10
1.5. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie	11
1.6. Rodzaje pomocy osobom doznającym przemocy	13
2. Diagnoza środowiska lokalnego	15
2.1. Charakterystyka gminy Szepietowo	15
2.2. Analiza problemów społecznych na terenie gminy Szepietowo	17
2.3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej	23
2.3.1. Opis i wyniki przeprowadzonych działań – charakterystyka	25
2.3.2. Wnioski i rekomendacje	29
2.4. Adresaci Programu	31
2.5. Zasoby umożliwiające przeciwdziałanie przemocy domowej	31
2.6. Analiza SWOT	35
3. Wdrażanie Programu	37
3.1. Cel główny Programu	37
3.2. Cele strategiczne Programu	37
3.3. Kierunki działań, wskaźniki, podmioty realizujące, harmonogram realizacji	39
3.4. Uwarunkowania realizacji Programu	45
3.5. Przewidywane efekty realizacji Programu	45
3.6. Monitoring i sprawozdawczość realizacji Programu	46
3.7. Środki finansowe na realizację Programu	46